

N:o 24.

Ank. till Riksd. kansli den 23 febr. 1888, kl. 2. e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker, samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

(R. A.)

Uti Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, hos Riksdagen gjort framställning om de anslag, hvilka Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt arbeten för torrläggning af sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd; hvarjemte Kongl. Maj:t i en särskild proposition föreslagit medgifvande om statsbidrag till betäckande af kostnaderna för omläggningar å en viss allmän landsväg; och får statsutskottet härmed afgifva utlåtande ej mindre öfver Kongl. Maj:ts omförmälda förslag än ock öfver en i nedannämnda enskilda motion gjord framställning om statsanslag till anläggning af en kanalled.

A. Väganläggningar och vägförbättringar.

1:o.

För *anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* har Kongl. Maj:t i sin ofvanberörda proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1889 bevilja 600,000 kronor.

Af det vid nyssnämnda proposition fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden den 12 sistlidne januari inhemtas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 16 november 1887 afgifvit generalförslag rörande beloppen af de anslag, som styrelsen ansåge böra af Riksdagen äskas för år 1889 till understödjande af allmänna väg- och vattenbyggnadsarbeten, samt dervid beträffande anslaget till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, med anmälan att ofvan nämnda dag funnes i styrelsens arkiv hvilande planer till 87 särskilda vägföretag, hvilkas utförande beräknats kosta sammanlagdt 3,166,342 kronor, hvaraf såsom statsbidrag begärts 2,046,200 kronor, vitsordat behofvet äfven för år 1889. af anslag för ifrågavarande ändamål till lika stort belopp, som för innevarande år blifvit dertill af Riksdagen anvisadt, eller 600,000 kronor.

Utskottet har inhemtat, att vägbyggnadsfonden för år 1887, för hvilket år den varit bestämd till endast 500,000 kronor, sålunda fördelats, att till sammanlagdt 35 arbeten med en väglängd af 29,51 ny-mil och en beräknad kostnad af 760,393 kronor anslag beviljats till följande belopp för företag inom nedannämnda län, nemligen:

inom Stockholms	län	.....	kronor	12,530: —
» Upsala	»	.....	»	11,040: —
» Södermanlands	»	.....	»	26,480: —
» Östergötlands	»	.....	»	12,970: —
» Jönköpings	»	.....	»	25,830: —
» Kronobergs	»	.....	»	2,120: —
» Kalmar	»	.....	»	21,330: —
» Kristianstads	»	.....	»	18,460: —
» Hallands	»	.....	»	27,840: —
» Göteborgs och Bohus	»	.....	»	17,100: —
» Elfsborgs	»	.....	»	29,030: —

Transport kronor 204,730: —

			Transport kronor	204,730: —
inom	Skaraborgs	län	..... »	12,200: —
»	Vermlands	»	..... »	39,080: —
»	Vestmanlands	»	..... »	20,540: —
»	Kopparbergs	»	..... »	28,260: —
»	Gefleborgs	»	..... »	30,730: —
»	Vesternorrlands	»	..... »	66,120: —
»	Jemtlands	»	..... »	24,000: —
»	Vesterbottens	»	..... »	20,000: —
»	Norrbottens	»	..... »	54,340: —
				<hr/>
				Summa kronor 500,000: —

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts proposition, för år 1889 såsom bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisa ett belopp af 600,000 kronor.

2:o.

I en till statsutskottet remitterad proposition af den 31 december 1887 (n:o 21) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att af de utaf Riksdagen för år 1888 beviljade medel till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar ett belopp af sjutusen kronor måtte af Kongl. Maj:t få anvisas såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för de på grund af kontrakt med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 17 juli 1882 verkställda omläggningar å allmänna landsvägen mellan Norrköping och Söderköping.

Af det vid denna proposition fogade statsrådsprotokoll inhemtas, hurusom Kongl. Maj:t den 23 december 1881 i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställen fastställt upprättad plan för omläggningar å allmänna landsvägen mellan Norrköping och Söderköping samt till utförande af detta arbetsföretag, för hvilket kostnaden beräknats till 9,860 kronor, anvisat ett statsanslag utan återbetalnings-skyldighet till belopp af 6,540 kronor att utgå af de utaf Riksdagen för år 1882 beviljade medel till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, hvarefter kontrakt om arbetets utförande den 17 juli 1882 afslöts emellan

väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar, samt den utsedda arbetsdirektionen. I enlighet med de af Riksdagen för åtnjutande af dylika bidrag bestämda villkor åtog sig i berörda kontrakt direktionen att fullborda arbetet i öfverensstämmelse med fastställda planen, utan att anspråk på ytterligare bidrag af allmänna medel vidare kunde väckas.

Enligt omförmälda, år 1868 uppgjorda plan afsåg ifrågavarande arbetsföretag hufvudsakligen att genom utgräfningar och omläggningar åstadkomma gynsammare lutningsförhållanden vid vissa å vägbanan befintliga backar, äfvensom i sammanhang dermed rätning af sjelfva väglinien. Jemte det under arbetets fortgång vissa mindre ändringar af statens kontrollerande ingenjör vid företaget medgifvits, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 21 februari 1884 godkänt en ändring i planen, så vidt den angick omläggning af en del backar, i följd af hvilken ändring den beräknade kostnadssumman höjts med 4,350 kronor eller till 14,210 kronor.

Verkliga kostnaderna för vägarbetet hade emellertid uppgått till 30,239 kronor 37 öre, hvadan och då, enligt intyg af kronofogden i orten, de af staten och kommuner anslagna samt af enskilde tillskjutna medel uppgått till 15,620 kronor 58 öre, en brist af 14,618 kronor 79 öre uppkommit. Denna betydliga skilnad mellan de beräknade och verkliga kostnaderna berodde, enligt hvad chefen i östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, hvilken i september år 1886 verkställt afsyning af arbetet, uti afsyningsbeviset upplyst, på flera orsaker. Utom att detaljprisen i det fastställda förslaget varit i allmänhet omkring 50 procent lägre, än de kunnat sättas i de vägbyggnadsförslag, som uppgjorts under de senare åren, hade lutningarne nästan öfver allt nedlagts till 1:30 och långa sträckor nybyggt på exproprierad mark, hvarjemte, medan planen upptog 8,975 fot omarbetning af gammal väg, allenast 2,250 fot sådant arbete utförts och 9,500 fot ny väg blifvit anlagd.

Sedan arbetet i dess helhet den 14 december 1886 af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkänts, har arbetsdirektionen, med anförande, bland annat, huru som under den tid, som förflutit mellan planens uppgörande och arbetets påbörjande, så väsentliga ändringar och delvis till och med hinder, genom uppförande af byggnader, fördjupande af vattendrag m. m., uppstått å sjelfva väglinien, att omfattande afvikelser från den ursprungliga planen varit af nöden, hos Kongl. Maj:t anhållit, att, då arbetet icke kunnat utföras på det sätt och till de pris, den fastställda planen innehölle, utan ett annat och alldeles nytt arbete måst verkställas, Kongl. Maj:t, med afseende jemväl derå att beskaffenheten

af ifrågavarande vägsträcka numera möjliggjorde anläggande af spårväg mellan de båda städerna och medförde flera andra fördelar för orten, måtte för detta vägarbete bevilja ett ytterligare statsanslag till belopp af 7,000 kronor att utgå såsom bidrag till fyllande af ofvan berörda brist å 14,618 kronor 79 öre förutom räntor, för hvilken direktionen nu personligen ansvarade.

Statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet, som ansett denna ansökning vara förtjent af bifall, har vid det förhållande att, med afseende å de af Riksdagen stadgade villkor för tillgodonjutande af statsbidrag från de medel, som af Riksdagen anvisats till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, det kunde anses tvifvelaktigt, huruvida utan Riksdagens särskilda medgifvande berörda medel finge af Kongl. Maj:t disponeras för sådant ändamål, hvarom nu vore fråga, ansett ärendet böra öfverlemnas till Riksdagens pröfning.

Utskottet, som tagit del af handlingarne i detta ärende, anser det förhållande att ifrågavarande vägbyggnadsarbete beräknats kunna utföras för 9,860 kronor, men i verkligheten kostat 30,239 kronor 37 öre, ej i det stora hela kunna annorledes förklaras än derigenom att, såsom ock i handlingarne antydes, den fullbordade väganläggningen i sjelfva verket är ett helt annat arbete än det ursprungligen tillämnade och måhända torde hafva åvägabragts för att tillgodose ändamål, såsom blifvande kommunikation medelst spårväg mellan Norrköping och Söderköping, som ej varit afsedda vid upprättandet af den plan, som förelåg då statsanslag till företaget af Kongl. Maj:t beviljades. Det lär ej heller vara tänkbart, att icke arbetsdirektionen under arbetets fortgång insett, att statsbidraget måste komma att utgöra en vida mindre del än från början antagits af kostnaden för väganläggningen, sådan denna i verkligheten utfördes, och det hade då stått direktionen öppet att antingen ställa sig till efterrättelse den upprättade planen, som ursprungligen befunnits vara för ortens behof tillfredsställande, eller på förhand gå i författning om vederbörlig pröfning af de nya arbetenas behöflighet samt beviljande af det ökade statsbidrag, som kunde finnas oundgängligt.

Då nu så ej skett, anser utskottet det vara med stora betänkligheter förenadt att bevilja ytterligare statsbidrag till detta redan fullbordade vägarbete, och får utskottet därför hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition ej må vinna Riksdagens bifall.

B. Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

3:o.

Till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprepning af åar och farleder har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1889 anvisa samma belopp, som för åren 1883—1888 beviljats, eller 100,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt om förhöjande af detta anslag till 150,000 kronor.

Hvad styrelsen till stöd härför i sitt generalförslag åberopat har visserligen synts statsrådet och chefen för civildepartementet icke sakna all betydelse, men likväl ej innefatta fullt giltig anledning till det nu varande anslagsbeloppets höjande.

Utskottet har inhemtat, att detta anslag för år 1887 utgått med hela sitt belopp och sålunda fördelats, att deraf lemnats anslag till ett hamn- och fyra broföretag samt två arbetsföretag för upprepning af åar och farleder.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprepning af åar och farleder för år 1889 anvisa 100,000 kronor.

4:o.

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets behandling hänvisad motion (n:o 128) hafva herrar Gust. Sundberg, And. Gust. Björkman, C. F. Petersson, Johan Petersson, S. Wieslander, A. G. Jönsson och Magnus Andersson föreslagit, att Riksdagen måtte till åstadkommande af en kanalled med lutande plan mellan Helgasjön och Innaren åt »Östra Värends kanalaktiebolag» anvisa ett anslag lika med dem, som för väganläggningar under dertill bevekande omständigheter vanligen förunnades, uppgående till två tredjedelar af kostnaden eller uti ifrågavarande fall sjuttiofyrtusen sexhundrasextiosex kronor 67 öre.

Motionärerna erinra till en början om en föreslagen kommunikationsled mellan de inre delarne af Kronobergs län och Östersjön vid

Karlshamn, till hvilken Rikets Ständer år 1857 beviljat statsbidrag, hvilket dock vederbörande, i anseende till då inträffad penningkris och deraf föranledd oförmåga att uppfylla villkoren, ej blefvo i tillfälle att begagna. Sedan de ekonomiska förhållandena så småningom förbättrats samt södra stambanans förgreningar dels från Alfvestad öfver Vexjö till Karlskrona och Kalmar och dels från Vislanda till Karlshamn kommit till stånd, vaknade åter inom de inre delarne af Kronobergs län den länge närda åtrån att genom de förut ifrågasatta kanallederna komma i bekväma och lättade förbindelser med de öppnade jernvägskommunikationerna; och på initiativ af styrelsen för Vexjö—Alfvestads jernvägsaktiebolag samt på bekostnad af detta bolag och af Vexjö stad hade planer och kostnadsförslag upprättats till en båtled, bestående af särskilda kanaler, slussar och lutande plan från den vid Vexjösjön belägna staden af samma namn genom Bergundasjöarne till Helgasjön samt derifrån dels till Tolgssjön och Asasjön och dels till Innaren, Norrabysjön, Vartorpsjön, Drefsjön, Örken, Madkroken, Norrsjön och Änghultssjön, denna sistnämnda belägen nära intill gränsen af Jönköpings län. Fördelen af denna stora vattenväg af mera än elfva svenska mils längd, med hvilken i afseende å prisbillighet såväl i anläggning som i trafikerings någon jernvägsanläggning icke kunde täfla, anse motionärerna ligga i öppen dag. Bristande kapitaltillgång omöjliggjorde emellertid företagets genomförande i dess helhet, utan hade det funnits lämpligare att söka åstadkomma särskilda delar deraf. Sålunda hade på initiativ af styrelsen för Vexjö—Alfvestads jernvägsaktiebolag samt med hufvudsakligt anlitan af nödhjelpsmedel af såväl staten som kommuner och enskilde under det på den svåra missväxten under år 1868 följande nödåret 1869 Räppe—Helga—Tofta-kanaler åstadkommit; och år 1886 åvägabragtes på initiativ jemväl af styrelsen för Vexjö—Alfvestads jernvägsaktiebolag Räppe—Asa kanalled, som, med Räppe—Helga—Tofta-kanalerna förenande Tolgs- och Asasjöarne, redan vore så långt framskriden i sin fullbordan, att den vid första öppet vatten skulle afsynas och upplåtas till allmän trafik. Vidare vore det antagligt, att under innevarande år genom enig samverkan af Vexjö—Alfvestads jernvägsaktiebolag och Vexjö stad en kanalled från staden genom Vexjö- och Bergunda-sjöarne till Helgasjön blefve åvägabragt; och kunde man sedan medelst användande af lutande plan i stället för slussar bringa den återstående delen af Kronobergs båtled från Helgasjön genom Innaren, Norrabysjön, Vartorpsjön, Drefsjön, Örken, Madkroken, Norrsjön och Änghultssjön till stånd, så vore slutligen det hela vunnet. Några för saken nitälskande personer hade vid allmänt sammanträde

inför landshöfdingeembetet i länet den 25 dennes beslutat sig för att bilda ett aktiebolag, som, benämndt »Östra Värends kanalaktiebolag» och grundadt på aktier med begränsad ansvarighet, hade till ändamål att, i fortsättning af en kanalled från Vexjö stad genom Vexjö- och Bergunda-sjöarne till Helgasjön, i den mån medel dertill kunde åstadkommas ej mindre genom statsanslag utan återbetalningsskyldighet än äfven erforderlig aktieteckning till belopp, som sammanräknade motsvarade därför beräknad kostnad i enlighet med kostnadsförslag, som af Kongl. Maj:t pröfvades och fastställdes, anlägga en båtled med s. k. »lutande plan», ett under en följd af år i Amerika, Tyskland och Frankrike med synnerlig fördel begagnadt, men här i riket ännu icke till användning bragt kommunikationsmedel, till en början från Helgasjön till Innaren samt vidare derifrån genom sjöarne Norrabysjön, Vartorpsjön, Drefsjön, Örken, Madkroken, Norrsjön och Änghultssjön.

Såsom bekant är det endast sällan Riksdagen anser sig böra utan framställning af Kongl. Maj:t bevilja anslag till allmänna arbeten af större omfattning. Utskottet anser sig i förevarande fall ej ega anledning föreslå Riksdagen att afvika från denna regel. Något bolag för företagets utförande är ännu ej bildadt, och i flera viktiga hänseenden saknas vederbörlig utredning, ej mindre om möjligheten att åstadkomma hvad utöfver det begärda statsbidraget skulle till ändamålet erfordras än äfven om den närmare beskaffenheten af det gagn, som företaget skulle kunna för det allmänna medföra; och då härtill kommer, att i vissa delar fråga här är om ett hos oss ännu opröfvadt kommunikationsmedel, om hvars tekniska beskaffenhet yttrande af vederbörlig embetsmyndighet ej ännu afgifvits, får utskottet hemställa, att herrar G. Sundbergs m. fl:s ifrågavarande motion ej må af Riksdagen bifallas.

C. Vattenaftappningsföretag.

5:0.

Till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af *torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd* har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen äskat anvisande för år 1889 af 75,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af arbeten för ofvannämnda ända-

mål alltsedan år 1884 varit anvisadt ett årligt belopp af 100,000 kronor; att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke hemställt om någon ändring i afseende härå; samt att understöd från anslaget beviljats till sammanlagdt belopp af

år 1884	100,000 kronor;
» 1885	76,440 »
» 1886	70,190 »
» 1887	45,205 »

Då anslaget sålunda under de senare åren icke blifvit till sitt fulla belopp anlitadt, utan de understöd, som under åren 1884—1887 från detsamma beviljats, i medeltal för hvarje af dessa år uppgått till icke fullt 73,000 kronor, har, såsom ofvan anförts, Kongl. Maj:t föreslagit anslagets nedsättning till 75,000 kronor.

Vid det förhållande att, såsom ofvan synes, anvisningarne från denna fond under de senaste fyra åren ständigt nedgått och för år 1887 ej utgjort mera än 45,205 kronor, torde emellertid enligt utskottets åsigt anslaget kunna utan olägenhet för nästa år nedsättas till 50,000 kronor, och hemställer utskottet alltså,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen till understöd-jande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd, för år 1889 anvisar 50,000 kronor.

6:o

I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här ofvan omförmälda statsbidrag* samt angående *kontrollen derå, att arbetena utföras enligt fastställda planer*, får utskottet hemställa,

att de allmänna villkor och föreskrifter, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrivelser till Konungen den 27 april 1881 (n:o 69) och den 11 juni 1883 (n:o 67), fortfarande skola blifva gällande.

Stockholm den 23 februari 1888.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer

vid punkten 2:o (ang. statsbidrag till betäckande af kostnaderna för väganläggning mellan Norrköping och Söderköping):

af Herr *A. F. O. Cederberg*, som yttrat:

»Då arbetet i fråga utförts i allmänhet vida fullständigare och på grund deraf blifvit dyrare än enligt ursprungligen gillad plan och då Kongl. Maj:t icke begärt något nytt anslag, utan endast att få disponera ett obetydligare belopp af för vägarbeten förut anslagna medel, så har jag ansett den kongl. propositionen böra bifallas;»

af Herr *A. G. Anderson* i Himmelsby.

Sammandrag af de uti statsutskottets utlåtande n:o 24 tillstyrkta statsbidrag för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt torrläggning af vattensjuka marker.

	Anslag.	
	Kronor	öre.
A) Väganläggningar och vägförbättringar.		
Till fond för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar	600,000	—
B) Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.		
Till fond för understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprepning af åar och farleder	100,000	—
C) Vattenaftappningsföretag.		
Till fond för understödjande af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd	50,000	—
Summa kronor	750,000	—